

3. In de aanwijscriteria van Purmerend wordt een onderscheid gemaakt tussen monumentale bomen, structuurbomen en waardevolle bomen en deze indeling duidt de inspanningsverplichting met betrekking tot het behoud van de boom en geeft richtlijnen bij kapaanvragen. Beemster kent een dergelijk onderscheid tussen bomen niet.

Het harmoniseren van de aanwijscriteria bood ook de mogelijkheid om een aantal verbeterpunten, die in de loop der jaren door praktijkervaring zijn opgedaan, door te voeren. In onderstaande tabel worden de verbeterpunten kort geschetst.

Purmerend	Beemster
De ecologische waarde van bomen is geen aanwijscriterium. Dit is in principe geborgd via de Natuurbeschermingswet, maar de wens bestaat om deze bomen alsnog op de kaart van beschermde bomen te plaatsen. Beemster heeft dit wel in de aanwijscriteria opgenomen.	De bomenlijst van de Beemster bevat alleen bomen van particuliere eigenaren, terwijl juist ook de werelderfgoedbomen extra bescherming zouden moeten verdienen.
De eisen om de categorie monumentaal te verlenen, stroken niet met die van andere gemeenten en met het landelijke beleid; het grote aantal monumentale bomen roept vragen op. De categorie moet aangepast worden en vooral exclusiever worden.	Alle overige (overheids-) eigenaren moeten voor elke houtopstand – ongeacht de dikte – een kapvergunning aanvragen. Er wordt dus geen onderscheid gemaakt qua boomwaarde.
De categorie waardevolle bomen blijkt voor verwarring te zorgen. Als ondergrens qua leeftijd geldt 25 jaar, maar als bomen in het Frame staan, kunnen ze jonger zijn. Ook jonge bomen die geplant worden ter vervanging van beschermde bomen worden meteen beschermd.	De boomgaarden zijn eveneens van belang voor de werelderfgoedstatus. Deze zouden als geheel beschermd moeten worden – niet de individuele bomen – waarbij voor kap ten behoeve van regulier onderhoud met herplant geen vergunning nodig is.
De zogenaamde snelgroeiende boomsoorten blijken in de praktijk wel degelijk op een gezonde en duurzame manier leeftijden te behalen die binnen een stedelijke omgeving van grote waarde zijn. De term kan beter losgelaten worden.	

Nieuwe geharmoniseerde aanwijscriteria

Kort samengevat zijn er 2 voorwaarden waaraan bomen moeten voldoen om de status beschermde boom te verkrijgen. Ten eerste moet de boom voldoende gezond zijn en een levensverwachting hebben van minimaal 10 jaar; met uitzondering van ecologische bomen. Ten tweede moet de boom voldoen aan één of meer criteria, namelijk leeftijd, beeldbepalend, cultuurhistorie, zeldzaam, stedenbouw en/of landschap, structuur, ecologie of monumentaal in spe.

Uit het overzicht met verbeterpunten volgde dat het beste gewerkt kan worden met aanwijscriteria die algemeen gebruikelijk zijn en erkenning genieten. Daarbij is de Purmerendse indeling in Frame en Franje onderdeel geworden van een van deze aanwijscriteria. De zogenaamde 'werelderfgoedbomen' van Beemster komen ook via de aanwijscriteria op de Bomenkaart. De ecologische waarde is overgenomen vanuit Beemster. Vanuit de toenemende aandacht voor de groeiplaats van nieuwe bomen en voor oude bomen, is de term toekomstboom geïntroduceerd voor nieuwe en bestaande bomen. Toekomstbomen zijn de monumentale bomen van de toekomst.

De geharmoniseerde aanwijscriteria zullen in het Gemeenteblad op www.overheid.nl worden gepubliceerd en treden de dag na bekendmaking in werking.

Nieuwe Bomenkaart Beemster en Purmerend

Op basis van de nieuwe aanwijscriteria hebben wij een nieuwe Bomenkaart Beemster en Purmerend in ontwerp vastgesteld die digitaal te raadplegen is via de volgende link: https://datalab.purmerend.nl/atlas/@122020.65.505864.47.13z/layers=id_beschermde_bom_en_beenster_concept,id_beschermde_bomen_purmerend_concept. De bomen van de bestaande bomenlijsten zijn aan de nieuwe aanwijscriteria getoetst. De bomen die gekapt zijn en dus niet meer bestaan, komen niet meer terug op de nieuwe Bomenkaart. Verder zijn de huidige beschermde bomen opgenomen op de Bomenkaart. Voor Beemster zijn nu ook de gemeentelijke bomen plus alle bomen van overige eigenaren van andere overheden op de Bomenkaart opgenomen.

De Bomenkaart wordt voor zes weken ter inzage gelegd. Eventuele zienswijzen die wij hierop ontvangen zullen we beoordelen en indien noodzakelijk zal de Bomenkaart worden aangepast. De definitieve Bomenkaart zal vervolgens aan het college voor besluitvorming worden aangeboden en deze zullen wij uiteraard met u delen.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Namens burgemeesters en wethouders Beemster en Purmerend

E.S. Tijmstra
Wethouder Purmerend

A. Zeeman
Wethouder Beemster

Bijlage

Aanwijscriteria

De criteria

Er zijn 2 voorwaarden waaraan bomen moeten voldoen om de status beschermde boom te verkrijgen:

1. De boom dient voldoende gezond te zijn en een levensverwachting te hebben van minimaal 10 jaar; met uitzondering van ecologische bomen.
2. De boom moet verder voldoen aan één of meer van de volgende criteria:
 - 2.1. Leeftijd (**l**)
Een boom met een minimale leeftijd van 80 jaar is een monumentale boom.
 - 2.2. Beeldbepalend (**b**)
 - 2.3. Cultuurhistorie (**ch**)
 - 2.4. Zeldzaam (**z**)
 - 2.5. Stedenbouw en/of landschap (**sl**)
 - 2.6. Structuur (**s**)
 - 2.7. Ecologie (**e**)
 - 2.8. Monumentaal in spe (**t**)

Toelichting

1. Levensverwachting

Met uitzondering van bomen die beschermd worden vanwege hun ecologische waarde, is de levensverwachting van een boom – ook wel de technische levensduur genoemd – een randvoorwaarde voor opname op de Bomenkaart. Een boom moet een voldoende conditie, geen onherstelbare veiligheidsproblemen en geen levensbedreigende ziektes of aantastingen hebben en de kwaliteit en/of kwantiteit van zijn ondergrondse groeiplaats mag niet afnemen.

De technische levensduur moet op deskundige wijze worden bepaald door een boomspecialist (European Tree Worker of gelijkwaardig niveau).

2.1. Leeftijd (l)

Om de leeftijd van een boom te bepalen geldt in eerste instantie het plantjaar van de boom. Is het plantjaar niet bekend, dan kan de leeftijd ingeschat worden door een boomspecialist.

2.2. Beeldbepalend (b)

Een boom of een houtopstand is beeldbepalend als deze voor de visuele kwaliteit van de leefomgeving van grote waarde is of indien de boom een belangrijke positieve bijdrage levert aan het karakter en de herkenbaarheid van zijn omgeving.

Bij particulieren gaat het vooral om solitaire bomen in voor- en zijtuinen, die zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied en die een grote rol spelen in het straatbeeld.

De beeldbepalende waarde zit ook in de karakteristiek van de soort. Dit sluit de opname van onherstelbaar, door foutieve snoei verminkte bomen wel, maar de traditionele snoeivorm van bijvoorbeeld leilindes niet uit.

2.3. Cultuurhistorie (ch)

Bomen kunnen onderdeel zijn van de (lokale) geschiedenis of een bepaalde cultuurhistorische betekenis hebben. Het meest bekend zijn de herdenkingsbomen die ter gelegenheid van bijzondere gebeurtenissen geplant zijn. Bijvoorbeeld de lindes die ter gelegenheid van de kroning van de koning geplant is. Ook herkenningpunten zoals grens-, markerings- en bakenbomen vallen daaronder, net als een ensemble bij een historisch pand, een buurtboom en een relict uit het verleden.

In de Beemster zijn de bomen langs de historische wegen – de zogenaamde werelderfgoedbomen – van hoge cultuurhistorische waarde, net als de poortwachters en de bomenrijen langs de oprijlaan van stolpboerderijen.

2.4. Zeldzaamheid (z)

Zeldzame bomen kunnen dat zijn in de breedste zin van het woord. Als weinig voorkomend maar ook als uniek, speciaal, curieus, uitzonderlijk of dendrologisch bijzonder. Dit criterium gaat over opvallende eigenschappen zoals groeivorm, omvang, leeftijd, aantal (gering), hoogte, scheefstand of een anderszins afwijkend gegeven. Exotische bomen en eigenaardige variëteiten zijn bijvoorbeeld dendrologisch (boomkundig) bijzonder.

2.5. Stedenbouw en/of landschap (sl)

Stedenbouwkundige en landschappelijke waarde gaat over de leesbaarheid van de omgeving waarin we leven. Bomen leveren een belangrijke bijdrage aan het karakter, de herkenbaarheid en de oriëntatie van de openbare ruimte. Voorbeelden daarvan zijn bomen op de grens tussen wijken, langs belangrijke wegen, als herkenningpunt bij een buurttoegang of in de as van een park. Bomen accentueren en/of versterken de stedenbouwkundige en landschappelijke opbouw van een gebied. Bomen geven maat aan de leefomgeving en definiëren ruimtes. In Purmerend vallen de bomen van het Frame hieronder en de werelderfgoedbomen definiëren de wanden van de landschapskamers van droogmakerij De Beemster.

2.6. Structuur (s)

Dit criterium betreft de manier waarop een boom geplant of gegroeid is ten opzichte van andere bomen, waarbij niet de individuele boom maar het geheel van meerwaarde is. Voorbeelden zijn bomen in rijen of in een raster. Structuurwaarde gaat vaak samen met andere criteria zoals landschap of ecologie. Zo zijn bomenrijen vaak langs waterwegen terug te vinden of verbinden ze parken en bosgebieden met ecologische meerwaarde tot gevolg.

2.7. Ecologie (e)

Een boom heeft ecologische waarde als hij van betekenis is voor flora en/of fauna gezien vanuit het perspectief van natuurbescherming. Bomen kunnen essentieel zijn als verbinding of als stapsteen tussen biotopen. Maar ook als biotoop op zich voor een zeldzame soort plant of dier, kan een boom belangrijk zijn. Bij biotopen kunnen alle verschillende functies van belang zijn: foerageren, schuilen, slapen, nestelen enzovoort.

Bij ecologisch waardevolle bomen komt het criterium levensverwachting te vervallen omdat de juist wat minder gezonde exemplaren vaak een hoge waarde voor de natuur hebben.

2.8. Monumentaal in spe (t)

De gemeente plant bomen met goede groeiomstandigheden. Er is echter ook periodiek onderhoud nodig in de buitenruimte en de gemeente blijft niet steeds hetzelfde want ze ontwikkelt zich in de loop der jaren. Daardoor verkort de ambitieleeftijd van bomen zich, bijvoorbeeld afhankelijk van de onderhoudscyclus van nutsvoorzieningen. In een stedelijke omgeving zijn ambitieleeftijden van 30 à 60 jaar redelijkerwijs haalbaar. Maar dat houdt wel in dat niet elke boom oud en monumentaal kan worden.

Desondanks zijn er locaties waar echt alles klopt, waar een goed geplante boom kan uitgroeien tot een monumentale boom. Dergelijke bomen wordt toekomstwaarde toegekend omdat ze de monumentale bomen in spe zijn. Dergelijke bomen zijn vooral te vinden in het buitengebied (maar niet in een smalle berm), in parken, grotere plantsoenen en zorgvuldig ontworpen grote plantvakken.

Bevoegdheid

Het uitgangspunt van de Gemeentewet is dat een gemeente verordeningen maakt voor het gehele grondgebied van de gemeente. Daarom kan de gemeente op grond van haar algemene verordenende bevoegdheid een kapverbod en vergunningplicht opleggen voor bomen in haar gehele grondgebied. Dus ook bomen in eigendom van andere eigenaren dan de gemeente, zoals bijvoorbeeld private personen, woningbouwverenigingen, bedrijven en andere overheden kunnen de beschermde status krijgen.

Bovendien wordt in de Nota van toelichting bij art. 5.165b Bkl (Besluit kwaliteit leefomgeving) bij de Omgevingswet cultuurhistorie als reden voor gemeentelijke bevoegdheid buiten de bebouwingscontour genoemd. Dat sluit goed aan bij de werelderfgoedstatus van de Beemster waardoor opname van de laanbomen die niet in gemeentelijk eigendom zijn, gerechtvaardigd is.

Onderverdeling

Beschermde bomen zijn afhankelijk van de voor hen geldende aanwijscriteria verder onder te verdelen in monumentale bomen, structuurbomen, ecologische bomen en toekomstbomen.

Deze onderverdeling verduidelijkt de specifieke inspanningsverplichting tot duurzaam behoud:

- Bij monumentale bomen is maximale inspanning gevraagd om de boom zo lang en zo duurzaam mogelijk te behouden.
- Bomen die voldoen aan het criterium Structuur zijn structuurbomen. De inspanning is gericht op het duurzame behoud van de desbetreffende structuur als geheel, niet op de individuele boom die er onderdeel van uitmaakt.
- Bomen die voldoen aan het criterium Ecologie zijn ecologische bomen. Hier geldt de boom zo lang mogelijk veilig te behouden.
- Bomen die voldoen aan het criterium Monumentaal in spe zijn toekomstbomen. Grote inspanning is gevraagd om dit doel te bereiken.

De status van monumentale boom is hoger dan die van de overige beschermde bomen. Alleen voor monumentale bomen geldt een leeftijdsgrens.

Compensatie

De inspanningsverplichting verschilt per soort beschermde boom waardoor ook de compensatie verschilt. De gemeente kan gebaseerd op het vigerende beleid en afhankelijk van welke boom gekapt worden meer, minder of een gelijk aantal nieuwe bomen ter compensatie opleggen.

Monumentale en ecologische bomen kunnen bijvoorbeeld nauwelijks vervangen worden, dus dan wordt (integraal) gekeken naar de beste oplossing voor de vrijkomende ruimte. Het verwijderen van een structuurboom kan verschillende uitwerkingen hebben. Er kan grote schade aan de structuur ontstaan door de kap van juist die boom, waardoor er meerdere nieuwe bomen nodig zijn om de structuur duurzaam te herstellen. Het kan ook zijn dat de kap van die ene boom juist meer groeiruimte geeft aan de overige bomen van de structuur. De structuur wordt verbeterd en dan wordt er dus geen nieuwe boom geplant.

Een boom die geplant is ter compensatie van de kap van een beschermde boom, krijgt meteen de beschermde status als hij aan de aanwijscriteria voldoet. Gaat het om het herstel van een structuur, dan wordt de nieuwe boom meteen een structuurboom. Wordt een nieuwe boom dusdanig ideaal geplant dat hij kan uitgroeien tot een monumentale boom, dan is het meteen een toekomstboom. Jonge bomen kunnen niet meteen monumentaal of ecologisch waardevol zijn.

Meerdere criteria

Het komt regelmatig voor dat bomen op basis van meerdere aanwijscriteria beschermd zijn. Dan is er steeds 1 doorslaggevend criterium aan te wijzen waarop de compensatie bij kap gebaseerd is.

Boomgaarden en de bomen langs de nog bestaande kopergravurewegen in de droogmakerij – de zogenaamde werelderfgoedbomen - krijgen de beschermde status via het aanwijscriterium Cultuurhistorie. Ze voldoen eveneens aan het criterium Structuur waarmee duidelijk wordt dat het duurzame behoud van de boomgaard en de bomenrijen als geheel voorop staat en niet de individuele fruit- of laanboom.

Vorm

Voor de duidelijkheid, vanwege het grote aantal bomen, als voorbereiding op de Omgevingswet en om over zo actueel mogelijke gegevens te kunnen beschikken, worden de beschermde bomen niet als een lijst maar als een Bomenkaart weergegeven. Het is een digitaal geo-informatiesysteem met een kaart die je kunt zien en indien gewenst kunt afdrukken. Aan de kaart is een tabel gekoppeld waarin alle relevante informatie van de bomen en de beschermde status staat. De Bomenkaart is openbaar toegankelijk en zal ingebed worden in de Omgevingswet.

Actualisatie

Wijzigingen in de Bomenkaart worden na vaststelling tenminste jaarlijks ambtelijk verwerkt. Bij grote veranderingen door bijvoorbeeld gebiedsontwikkeling, worden de aanpassingen ter goedkeuring aan het college voorgelegd.

Voordracht

Een ieder kan bomen aandragen voor plaatsing op de bomenkaart. De voordracht wordt door de ambtelijk beoordeeld aan de hand van de aanwijscriteria. Het resultaat van de toetsing wordt de voordrager meegedeeld. Het besluit tot plaatsing wordt de eigenaar schriftelijk meegedeeld met de mogelijkheid tot weigering van de plaatsing vermits diens rechtspositie wijzigt.